

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας*

Δεκέμβριος 2008

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στοχεύουν στην αποτύπωση των αντιλήψεων των επιχειρηματιών και καταναλωτών για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και των προσδοκιών τους για διάφορα οικονομικά μεγέθη. Τα στοιχεία συλλέγονται μηνιαία, βάσει εναρμονισμένων ερωτηματολογίων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και καλύπτουν τους τομείς των υπηρεσιών, του λιανικού εμπορίου, της οικοδομικής βιομηχανίας, της μεταποίησης καθώς και τα νοικοκυριά-καταναλωτές. Η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων έγκειται στις προπορευόμενες πληροφορίες που περιέχουν για την εξέλιξη διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών, συνεπώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην κατασκευή βραχυπρόθεσμων προβλέψεων για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και άλλων οικονομικών μεταβλητών. Τα στοιχεία παρουσιάζουν τη διαφορά του ποσοστού των ερωτηθέντων που απάντησαν θετικά από το ποσοστό αυτών που εκφράστηκαν αρνητικά. Οι έρευνες περιέχουν ερωτήσεις που αφορούν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και νοικοκυριών (Τρέχουσα Κατάσταση) ή τις προσδοκίες τους για το προσεχές μέλλον (Προσδοκίες). Για κάθε τομέα υπολογίζεται ένας δείκτης που αντανακλά τη γενική αντίληψη στο συγκεκριμένο τομέα (τρέχουσα κατάσταση και προσδοκίες). Για παρουσίαση της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο δημοσιεύεται ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ-ΚΟΕ) ο οποίος αποτελείται από σταθμισμένες απαντήσεις που αφορούν την τρέχουσα κατάσταση και τις προσδοκίες από όλους τους τομείς και καταναλωτές. Η στάθμιση του εν λόγω δείκτη λαμβάνει υπόψη τη συνεισφορά του κάθε τομέα στο ΑΕΠ της Κύπρου. Οι έρευνες διενεργούνται ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιρειών σε δείγμα το οποίο δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Για τα νοικοκυριά-καταναλωτές το δείγμα είναι τυχαίο και η έρευνα γίνεται τηλεφωνικώς. Οι έρευνες διεξάγονται μεταξύ της πρώτης και της τρίτης εβδομάδας του κάθε μήνα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

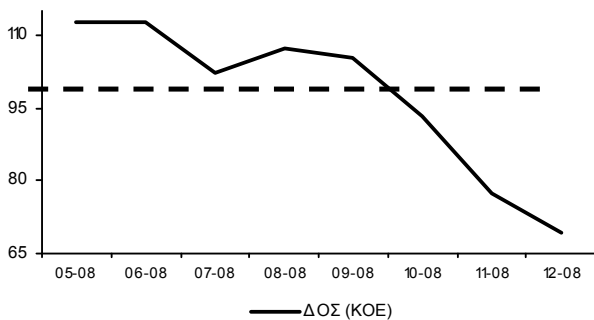
Σημαντική επιδείνωση του επιχειρηματικού κλίματος το Δεκέμβριο 2008, ιδιαίτερα στον τομέα του λιανικού εμπορίου. Σύμφωνα με τις προσδοκίες που κατέγραψαν οι έρευνες του Δεκεμβρίου αναμένεται επιδείνωση στην αγορά εργασίας στους τομείς των υπηρεσιών και των κατασκευών. Η κρίση στο διεθνές χρηματοπιστωτικό τομέα και στη διεθνή οικονομία φαίνεται πως επηρεάζουν τόσο την τρέχουσα κατάσταση, όσο και τις βραχυπρόθεσμες προσδοκίες των επιχειρήσεων και των καταναλωτών.

Ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών συνεχίζει την καθοδική του πορεία και το Δεκέμβριο. Οι επιχειρήσεις βλέπουν πιο αρνητικά την οικονομική τους κατάσταση σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα (Τρέχουσα Κατάσταση) και βλέπουν με μεγαλύτερη επιφύλαξη τις προοπτικές τους επόμενους μήνες (Προσδοκίες). Το Δεκέμβριο καταγράφεται μείωση, σε σχέση με το Νοέμβριο, στη ζήτηση υπηρεσιών, στις λιανικές πωλήσεις, στην οικοδομική δραστηριότητα καθώς και στη βιομηχανική παραγωγή. Οι καταναλωτές παραμένουν απαισιόδοξοι για τις προοπτικές τους ερχόμενους μήνες.

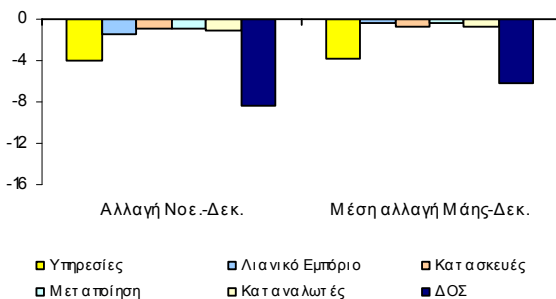
Το Δεκέμβριο ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ)¹ για την Κύπρο συνέχισε την πτωτική του πορεία φτάνοντας τις 69,2 μονάδες σε σχέση με το μέσο όρο (100) (Διάγραμμα 1).² Συγκεκριμένα ο ΔΟΣ μειώθηκε κατά 8,4 μονάδες το Δεκέμβριο σε σχέση με το Νοέμβριο. Καθοδικές τάσεις καταγράφει επίσης τους τελευταίους μήνες ο ΔΟΣ για την ΕΕ, παρουσιάζοντας πτώση 26,6 μονάδες την περίοδο Μαΐου-Νοεμβρίου, ενώ την αντίστοιχη περίοδο ο δείκτης για τη Κύπρο μειώθηκε κατά 28,6 μονάδες.³

Διάγραμμα 1: Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας - ΚΟΕ

Το μήνα Δεκέμβριο η επιδείνωση του ΔΟΣ οφείλεται κυρίως στην αρνητική επίδοση του τομέα των υπηρεσιών και του λιανικού εμπορίου, καθώς και στην απαισιόδοξη στάση των καταναλωτών (Διάγραμμα 2). Κατά τη διάρκεια της περιόδου Μαΐου-Δεκεμβρίου η επιδείνωση του ΔΟΣ οφείλεται στην αρνητική πορεία του τομέα των υπηρεσιών ο οποίος έχει και το μεγαλύτερο βάρος στο δείκτη (Διάγραμμα 2).

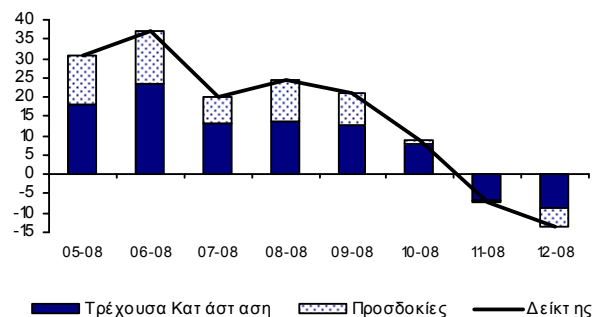
Διάγραμμα 2: Αλλαγή ΔΟΣ και οι συνιστώσες της

Στον τομέα των υπηρεσιών, που πλέον αποτελεί σχεδόν το 80% του ΑΕΠ στην Κύπρο, το επιχειρηματικό κλίμα χειροτέρευσε σε σύγκριση με το Νοέμβριο, λόγω

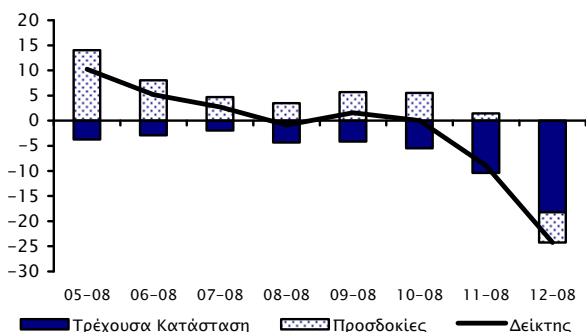
επιδείνωσης κυρίως των προσδοκιών (Διάγραμμα 3). Η αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης, της απασχόλησης και της ζήτησης τους τελευταίους τρεις μήνες παρουσιάζεται πιο δυσμενής σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα (Πίνακας 1). Το Δεκέμβριο οι επιχειρήσεις βλέπουν με μεγάλη επιφύλαξη τις προοπτικές για τη ζήτηση τους επόμενους τρεις μήνες σε σχέση με το Νοέμβριο. Οι προοπτικές για την απασχόληση παρουσιάζονται ιδιαίτερα αρνητικές σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα ενώ αναμένεται και κάποιος άνοδος των τιμών, στους επόμενους τρεις μήνες (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Υπηρεσίες (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στο λιανικό εμπόριο το επιχειρηματικό κλίμα παρουσίασε αξιοσημείωτη επιδείνωση σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα λόγω χειροτέρευσης της τρέχουσας κατάστασης αλλά και των προσδοκιών (Διάγραμμα 4). Οι επιχειρήσεις αναφέρονται σε σημαντική πτώση τόσο των πωλήσεων τελευταίους μήνες όσο και των αναμενόμενων πωλήσεων τους επόμενους μήνες.

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Λιανικό Εμπόριο (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Το Δεκέμβριο οι επιχειρήσεις δήλωσαν ότι οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές τους επόμενους τρεις μήνες αναμένεται να μειωθούν σε σχέση με τον περασμένο μήνα, μάλλον λόγω μειωμένων πωλήσεων

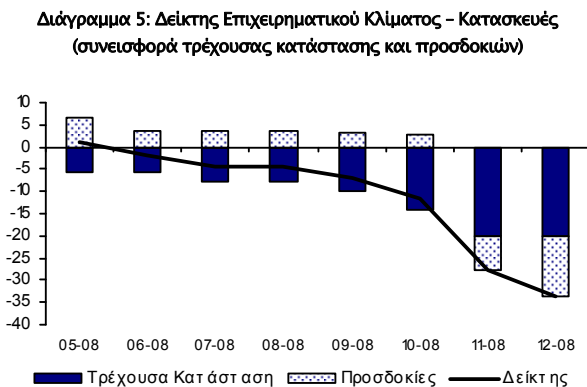
¹ Economic Sentiment Indicator (ESI).

² Όλα τα στοιχεία που παρουσιάζονται σε αυτό το τεύχος περιλαμβάνουν εποχιακά στοιχεία (seasonally unadjusted).

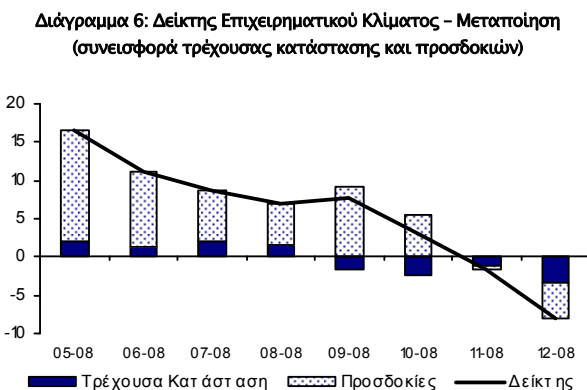
³ Τα στοιχεία για τις χώρες της ΕΕ δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/db_indicators8650_en.htm.

και αυξημένων αποθεμάτων. Με βάση τα αποτελέσματα του Δεκεμβρίου οι επιχειρήσεις αναμένουν μείωση στις τιμές τους σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (Πίνακας 1).

Στον τομέα των κατασκευών, που αποτελεί βασικό μοχλό ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια, το επιχειρηματικό κλίμα παρουσιάζεται ιδιαίτερα αρνητικό, λόγω χειροτέρευσης των προσδοκιών το μήνα Δεκέμβριο (Διάγραμμα 5). Οι επιχειρήσεις αξιολόγησαν πιο αρνητικά τη δραστηριότητα τους το Δεκέμβριο, σε σχέση με το Νοέμβριο (Πίνακας 1). Σημαντική επιδείνωση παρουσιάζουν οι προοπτικές για απασχόληση στον τομέα αλλά και για τις τιμές τους επόμενους μήνες.

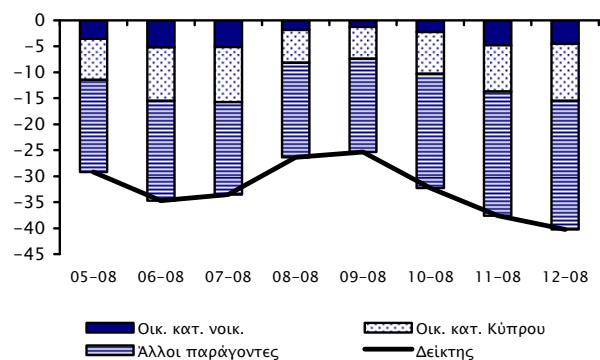
Στη μεταποίηση το επιχειρηματικό κλίμα συνεχίζει να καταγράφεται αρνητικό λόγω κυρίως επιδείνωσης των προσδοκιών (Διάγραμμα 6). Οι επιχειρήσεις δηλώνουν μειωμένη παραγωγή τους τελευταίους μήνες και σε σχέση με το Νοέμβριο διαβλέπουν μεγάλη πτώση της παραγωγής τους για τους επόμενους τρεις μήνες.

Με βάση τα αποτελέσματα του Δεκεμβρίου 2008 οι επιχειρήσεις δηλώνουν ελαφρά βελτίωση στις παραγγελίες για εξαγωγές σε σχέση με το Νοέμβριο και αναμένουν κάποια μείωση στην απασχόληση τους επόμενους τρεις μήνες (Πίνακας 1).

Οι καταναλωτές συνεχίζουν να παρουσιάζονται γενικά απαισιόδοχοι, με το δείκτη των προσδοκιών τους να καταγράφει την αρνητικότερη επίδοση των τελευταίων οκτώ μηνών (Διάγραμμα 7, Πίνακας 1). Η εκτίμησή τους για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού για τους επρχόμενους 12 μήνες παραμένει στα ίδια περίπου επίπεδα με τον περασμένο μήνα (Διάγραμμα 7, Πίνακας 1). Οι καταναλωτές παρουσιάζονται σημαντικά πιο απαισιόδοχοι σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες (Διάγραμμα 7, Πίνακας 1).

Διάγραμμα 7: Δείκτης Προσδοκιών - Καταναλωτές
(συνεισφορά οικονομικής κατάστασης και άλλων παραγόντων)

Οι καταναλωτές φαίνεται να αναμένουν αύξηση της ανεργίας τους επόμενους μήνες (Πίνακας 1). Όπως το Νοέμβριο έτσι και το Δεκέμβριο η έρευνα συνεχίζει να καταγράφει υποχώρηση των προθέσεων των καταναλωτών για μεγάλες καταναλωτικές δαπάνες τους επόμενους 12 μήνες, ενώ διαγράφεται μια ελαφρά τάση προς αποταμίευση. Οι καταναλωτές εκτιμούν ότι οι τιμές παρουσιάζουν μικρή πτωτική τάση (Πίνακας 1).

Συμπερασματικά, ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών υποχώρησε αρκετά το Δεκέμβριο, ακολουθώντας την αρνητική πορεία του Νοεμβρίου. Οι επιχειρήσεις βλέπουν πιο αρνητικά την οικονομική τους κατάσταση σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα (Τρέχουσα Κατάσταση) και βλέπουν επίσης με μεγαλύτερη επιφύλαξη τις προοπτικές τους επόμενους μήνες (Προσδοκίες). Οι καταναλωτές συνεχίζουν να είναι απαισιόδοχοι όσον αφορά τις προοπτικές για τους επρχόμενους μήνες.

Η κρίση στο διεθνή χρηματοπιστωτικό τομέα και στη διεθνή οικονομία φαίνεται πως επηρεάζουν αισθητά τους τελευταίους τρεις μήνες, τόσο την τρέχουσα κατάσταση όσο και τις βραχυπρόθεσμες προσδοκίες, σε όλους τους τομείς που διεξάγονται οι έρευνες, ενώ οι προοπτικές για την απασχόληση παρουσιάζουν σημαντική επιδείνωση σε σύγκριση με τον Νοέμβριο.

Πίνακας 1: Διαφορά μεταξύ ποσοστού θετικών και ποσοστού αρνητικών απαντήσεων¹

ΕΡΕΥΝΑ	05/08	06/08	07/08	08/08	09/08	10/08	11/08	12/08
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ								
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	31	37	20	24	21	9	-7	-13
Οικονομική κατάσταση επιχείρησης τους τελευταίους 3 μήνες ³	20	28	18	18	17	11	-13	-14
Ζήτηση τους τελευταίους 3 μήνες ³	34	42	22	23	20	12	-6	-12
Αναμενόμενη ζήτηση τους επόμενους 3 μήνες ³	39	41	20	32	25	4	-2	-14
Απασχόληση τους τελευταίους 3 μήνες	29	27	24	22	9	15	3	-1
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	32	29	24	11	14	5	5	-5
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	28	26	33	21	2	11	6	17
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ								
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	10	5	3	-1	2	0	-9	-24
Πωλήσεις τους τελευταίους 3 μήνες ³	10	8	8	4	-1	0	-14	-29
Τρέχοντα αποθέματα ³	21	16	14	17	11	16	17	25
Αναμενόμενες πωλήσεις τους επόμενους 3 μήνες ³	42	24	14	10	17	16	4	-18
Αναμενόμενες παραγγελίες σε προμηθευτές τους επόμενους 3 μήνες	6	3	-6	-6	0	-3	-20	-36
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	14	10	7	7	7	3	-5	-4
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	20	22	18	17	10	12	3	-7
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ								
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	1	-2	-4	-4	-7	-11	-28	-34
Οικοδομική δραστηριότητα τους τελευταίους 3 μήνες	-24	-27	-27	-24	-24	-27	-41	-43
Τρέχοντα υπό ανέγερση έργα (current overall order books) ³	-11	-11	-16	-16	-20	-28	-40	-40
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ³	13	7	7	7	6	5	-15	-27
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-9	-11	-9	-9	-14	-21	-25	-31
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ								
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	17	11	9	7	8	3	-2	-8
Παραγωγή τους τελευταίους 3 μήνες	27	25	29	40	18	12	-2	-8
Τρέχουσες συνολικές παραγγελίες ³	1	-5	-1	0	-8	-6	-13	-13
Τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές	-24	-38	-19	-41	-38	-34	-64	-41
Τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων ³	-5	-9	-7	-4	-3	1	-9	-3
Αναμενόμενη παραγωγή τους επόμενους 3 μήνες ³	44	30	20	17	28	16	-1	-14
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	13	8	14	7	11	8	-4	-6
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	33	25	29	22	16	4	-6	-2
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ								
Δείκτης ²	-29	-35	-34	-26	-25	-32	-38	-40
Οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους τελευταίους 12 μήνες	-19	-25	-25	-16	-20	-22	-27	-19
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους επόμενους 12 μήνες ³	-14	-21	-21	-8	-5	-9	-19	-18
Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους τελευταίους 12 μήνες	-35	-48	-52	-45	-46	-42	-44	-42
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ³	-32	-41	-42	-25	-24	-32	-36	-44
Τιμές καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους 12 μήνες	61	68	68	70	67	67	63	57
Αναμενόμενες τιμές καταναλωτικών αγαθών τους επόμενους 12 μήνες	50	46	49	21	23	14	13	8
Αναμενόμενη ανεργία στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ³	29	33	33	33	30	38	47	55
Καταλληλότητα μεγάλων αγορών επί του παρόντος	-19	-34	-31	-40	-35	-46	-55	-51
Δαπάνες για μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες	-4	-2	-8	-3	-6	-10	-26	-28
Καταλληλότητα αποταμίευσης επί του παρόντος	-6	-13	-6	-1	-8	-21	-16	-1
Πιθανότητα αποταμίευσης τους επόμενους 12 μήνες ³	-42	-44	-38	-40	-42	-50	-48	-44

Σημειώσεις:

¹ Οι θετικές απαντήσεις αναφέρονται σε αύξηση/βελτίωση/καταλληλότητα/πάνω από το κανονικό/μεγάλη πιθανότητα και οι αρνητικές στα αντίθετα. Τα στοιχεία περιλαμβάνουν εποχιακότητα (seasonally unadjusted).

² Η κατασκευή του δείκτη περιγράφεται στο http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/business_consumer_surveys/userguide_en.pdf.

³ Οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση περιλαμβάνονται στην κατασκευή του δείκτη για την κάθε έρευνα.